

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1970/4

Karar Sayısı : 1971/10

Karar Tarihi:26/1/1971

İPTAL DAVASI AÇAN: Millet Meclisinin üye tamsayısının altıda birden fazla üyesi

İPTAL DAVASININ KONUSU : Millet Meclisi Başkanlık Divanının kuruluşuna ilişkin olarak Millet Meclisinin üçüncü döneminin 1. toplantı yılının başında 1.Kasım.1969 günü 2. birleşimde alınan kararın içtüzük düzenlemesi niteliğinde olduğu ve Anayasanın 8.,84. ve 85. maddelerine aykırı bulunduğu ileri sürülmüş; yine Anayasanın 147.,149. ve 150. maddelerine dayanılarak iptalleri istenilmiştir.

I-Davacının gerekçesi özeti :

1- 1.11.1969 günü Millet Meclisinin Başkanlık Divanının kuruluşunda görevlerin önem ve etkisine ve oranlara göre, partilerin Divana ne biçimde katılacaklarının kararlaştırılması gerekmiştir.

Anayasanın 84. maddesinde “Meclislerin Başkanlık Divanları, o Meclisteki siyasi parti gruplarının kuvvetleri ölçüsünde Divana katılmalarını sağlayacak şekilde kurulur.” ve 85. maddesinde “İçtüzük hükümleri, siyasi parti gruplarının Meclislerin bütün faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir.” hükümleri yer almıştır. Yine Anayasanın geçici 3. maddesine göre Millet Meclisi İçtüzüğü yapıncaya kadar Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27.-Ekim.1957 gününden önce yürürlükte olan İçtüzüğü hükümleri uygulanır. Bu içtüzükte siyasi parti gruplarının kuvvetleri ölçüsünde Divana katılmalarını sağlayacak hükümler bulunmadığından konunun Millet Meclisinin kararları ile düzenlenmesi gerekmekte ve böylece bu kararlar bir içtüzük düzenlemesi niteliğini almaktadır. Dava konusu karar da böyledir.

Öte yandan Anayasanın 8. maddesi Anayasa hükümlerini, Yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve kişileri bağlayan temel hukuk kuralları olarak tanımlanmıştır. İçtüzükte hüküm olması bile Anayasanın 84. ve 85. maddeleri gereklerinin yerine getirilmesi zorunludur. Dava konusu karar kaynaklık edeceği uygulama dolayısıyla de tam bir İçtüzük niteliğindedir. Tersine bir görüş İçtüzüklerin Millet Meclisi kararlariyle değiştirilmesine ve böylece Anayasa Mahkemesi denetiminin önlenmesine yol açar. Esasen Anayasa Mahkemesinin anlayışı da biçimdedir.

2- Cumhuriyet Halk Partisi Anayasasının 84. ve 85. maddeleri ilkelerini ve Meclis Başkanlığının Adalet Partisinde olduğunu da gözönünde bulundurarak iki Başkanvekilliği ve iki kâtiplik istemişse de dava konusu kararla C.H.P.ne bir Başkanvekilliği, bir İdareci Üyelik, iki Kâtiplik verilmiştir.

Anayasanın 84. ve 85. maddelerinin tümü bir arada incelenirse Başkanlık Divanı üyeliklerinin yalnızca sayı üzerinden değil görevlerin önemine ve etkisine göre

Esas Sayısı : 1970/4
Karar Sayısı : 1971/10

değerlendirilerek siyasi partilerin güçleri oranında dağıtılmasının gerekeceği görülür. Anayasa Mahkemesinin 27.2.1968 günlü, 1967/6-1968/9 sayılı kararı da bu yoldadır.

Başkanlık Divanı seçimleri yapıldığı sırada Millet Meclisinde Adalet Partisinin 257, Cumhuriyet Halk Partisinin 144, Güven Partisinin 14, bağımsızların 35 yeri vardır. Başkanlık Divanında ise 1 Meclis Başkanlığı, 3 Başkanvekilliği, 3 İdareci Üyelik, 6 Kâtiplik olmak üzere 13 yer bulunmaktadır.

Bu onüç yeri bölüştürmek üzere sayı üzerinden yapılan hesapta yerlerin Adalet Partisine 7.42 si, Cumhuriyet Halk Partisine 4.16 sı, Güven Partisine 0,40 ı, bağımsızlara 1,01 i düşer. Divan üyelikleri arasında etki ve önem bakımından büyük farklar vardır. İçtüzüğün bunlar için belirlediği görevler bunu gösterdiği gibi verilen ödenekler de farklılığı ortaya koymaktadır. Netekim Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 8. maddesinde görev ve yetki bakımından Başkan için %19, Başkanvekilliklerinin herbiri için %10, İdareci Üyeliklerden herbiri için %7, Kâtip Üyeliklerin herbiri için %5 puvan saptanmıştır.

Dava konusu kararla A.P. bir Meclis Başkanlığı, iki Başkanvekilliği, bir İdareci Üyelik, dört Kâtiplik olmak üzere 8 yer, C.H.P. bir Başkanvekilliği, bir İdareci Üyelik, iki Kâtiplik olmak üzere dört yer; G.P. bir İdareci Üyelik almıştır. Demekki ki sayı üzerinden bile hesaplanırsa A.P. 7,42 yerine 8, G.P. 0,40 yerine 1 kazanmak suretiyle güçleri oranının üzerine çıkmakta, C.H.P. ise oranının altına düşmektedir. Başka bir anlatımla Meclisteki sandalye oranı %57,1 olan A.P. Divanda %61,5 oranında yer, %3,3 olan G.P. %7. oranında yer, %32 olan C.H.P. ise Divanda %30 oranında yer elde etmektedir.

Öte yandan Divan üyeliklerinin dağıtımı, üyeliklerin niteliği bakımından, Anayasaya tüm aykırıdır. Yukarıda açıklanan hesaplara göre C.H.P. nin hakkı en azından iki Başkanvekilliğidir. Senato İçtüzüğü'ndeki puvan hesabına vurulunca Meclisteki üye sayısı %57,1 oranında olan A.P. nin Divana %66 oranında, Meclisteki üye sayısı %32 oranında olan C.H.P. nin Divana %27 oranında katılmış olduğu görülecektir. Anayasanın 94. maddesindeki Bütçe Karma Komisyonu bünyesinin 84. maddeye bir istisna oluşturduğu ve durumun bununla kıyaslanamayacağı da ortadadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle Anayasanın 8.,84. ve 85. maddelerine aykırı bulunan dava konusu kararın iptali gereklidir.

II-Metinler :

1-İptali istenen karar :

Millet Meclisinin 1.11.1969 günlü 2. Birleşimindeki görüşmeler ve oylamalar sonunda:

Başkanlık Divanı üyeliklerinden;

a) 2 Başkanvekilliğinin Adalet Partisine, 1 Başkanvekilliğinin Cumhuriyet Halk Partisine;

b) Birer İdareci Üyeliğinin Adalet, Cumhuriyet Halk ve Güven Partilerine;

c) Divan Kâtipliklerinden dördünün Adalet Partisine, ikisinin Cumhuriyet Halk Partisine

Esas Sayısı : 1970/4
Karar Sayısı : 1971/10

verilmesi karara bağlanmıştır. (Millet Meclisi Tutanak Dergisi Dönem 3, Cilt:1, Toplantı 1-2, Birleşim. 1.11.1969-Sayfa:32)

2- Davacının dayandığı Anayasa hükümleri :

Anayasaya aykırılık iddiasını ve iptal istemini desteklemek üzere davacının ileri sürdüğü Anayasa maddeleri aşağıda gösterilmiştir.

“Madde 8- Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.”

“Madde 84- Meclislerin Başkanlık Divanları, O Meclisteki siyasi parti gruplarının kuvvetleri ölçüsünde Divana katılmalarını sağlayacak şekilde kurulur.

Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanları, kendi Meclislerince üye tam sayısının üçte iki çoğunluğu ve gizli oy ile ikişer yıl için seçilirler; ilk iki oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, salt çoğunlukla yetinilir. Meclis Başkanlıkları için Meclisteki siyasi parti grupları aday gösteremezler.

Başkanlar ve Başkanvekilleri, üyesi buldukları siyasi partilerin veya siyasi parti gruplarının Türkiye Büyük Millet Meclisinin içinde veya dışındaki faaliyetlerine ve görevlerinin yerine getirilmesini gerektiren haller dışında, Meclis tartışmalarına katılamazlar; Başkan oy kullanamaz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantılarında Başkanlık Divanı, Millet Meclisi Başkanlık Divanıdır.”

“Madde 85-Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Meclisler, çalışmalarını, kendi yaptıkları İçtüzüklerin hükümlerine göre yürütürler.

İçtüzük hükümleri, Siyasi parti gruplarının, Meclislerin bütün faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir. Siyasi Parti grupları en az on üyeden meydana gelir.

Meclisler, kendi kolluk işlerini Başkanları eliyle düzenler ve yürütürler.”

III-İlk İnceleme :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca 10.2.1970 gününde Lütfi Ömerbaş, Salim Başol, Feyzullah Uslu, A.Şeref Hocaoğlu, Fazlı Öztan, Hakkı Ketenoğlu, Fazıl Uluocak, Sait Koçak, Avni Givda, Muhittin Taylan, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin, Ahmet Akar, Halit Zarbun ve Muhittin Gürün'ün katılmalarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında;

Dava dilekçesinin 28.1.1970 gününde Anayasa Mahkemesi Genel Sekreterliğince kaleme havale edildiği, 22.4.1962 gün ve 44 sayılı Yasanın 26. maddesine göre davanın bu tarihte açılmış sayılması gerektiği ve süresi içinde olduğu; Dava dilekçesini imzalayan milletvekilleri toplamının, Anayasanın 67. maddesine göre, üye tamsayısının altıda birinin üstünde olduğu; dava dilekçesinde 44 sayılı Kanunun 25. maddesinin son fıkrası uyarınca

Esas Sayısı : 1970/4
Karar Sayısı : 1971/10

İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in kendisine tebligat yapılacak üye olarak gösterildiği anlaşılmış; ancak dava dilekçesinde adları bulunan kimselerin milletvekili olduklarını belirleyecek Millet Meclisi Başkanlığınca onanmış belge dosyada bulunmadığından bu eksik tamamlanmak üzere davacıya otuz gün süre verilmesi ve 44 sayılı Kanununun 26. maddesi uyarınca tebligat yapılması 10.2.1970 gününde oybirliğiyle kararlaştırılmıştır

Lütfi Ömerbaş, Salim Başol, Feyzullah Uslu, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenoğlu, Fazıl Uluocak, Sait Koçak, Avni Givda, Muhittin Taylan, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin, Ahmet Akar ve Muhittin Gürün'ün katılmalarıyla 24.3.1970 gününde yapılan ikinci inceleme toplantısında eksikliğin 10.2.1970 günlü karar uyarınca giderildiği anlaşılmış ve davaya bakılıp bakılamayacağına saptanabilmesi için dava konusu kararın niteliği üzerinde durulmuştur.

Yukarıda, Metinler bölümünde (II/I) belirtildiği üzere dava konusu Millet Meclisi kararı Başkanlık Divanı kuruluşuna hangi siyasi parti gruplarının kaçar yerle ve hangi üyeliklerle katılacaklarını, bir başka deyimle parti gruplarının kuvvetleri ölçüsünün Başkanlık Divanı kuruluşuna ne biçimde yansıtılacağını saptamaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının hükümleri arasında Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve Meclislerin çalışmalarını kendi yaptıkları içtüzüklerin hükümlerine göre yürütmeleri ve içtüzük hükümlerinin siyasi parti gruplarının Meclislerin bütün faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenmesi ilkeleri de yer almaktadır. (Madde 85)

Bir Meclisin Başkanlık Divanının kuruluşunu ve iş görüşünü o Meclisin çalışma alanı dışında, Meclis faaliyetlerinden ayrı nitelikte bir düzen olarak düşünmeğe olanak yoktur. Başkanlık Divanının kuruluşu ve işleyişi Divanın Meclisin çalışmalarını yönetmesi dolayısıyla, Meclis faaliyetlerinin en başında gelir. Böyle olduğu için de Başkanlık Divanına ilişkin sorunların çözüm yeri İçtüzük, ve divanın bağlı olacağı düzenin saptanması bir içtüzük konusudur. Nitekim yasanın geçici 3. maddesinde yeni Anayasaya göre kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Millet Meclisinin ve Cumhuriyet Senatosunun toplantı ve çalışmaları için, kendi içtüzükleri yapıncaya dek hükümlerinin uygulanacağı belirtilen ve o nedenle de yeni içtüzüğü halâ yapılmadığından Millet Meclisi toplantı ve çalışmalarında uygulanan Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27.Ekim.1957 tarihinden önceki İçtüzüğünde de Başkanlık Divanının kuruluşuna, seçilişine ve görevlerine ilişkin maddeler vardır. (Madde:3-7 ve 198-211) Millet Meclisi Başkanlık Divanı üyeliklerinin gruplar arasında bölüştürülmesini saptayan kararın yalnızca İçtüzük kapsamına giren bir konuyu düzenlediği ve uygulanmakta olan İçtüzüğün konuya ilişkin hükmüne bir ek ve değişiklik getirdiği ortadadır.

Dava konusu kararın konu, erek ve sonuç bakımından bir İçtüzük sorununu düzenlediğini ve bu yönden de İçtüzük hükümleri niteliğinde bulunduğunu böylece belirttikten sonra kararın alınmasında, İçtüzüklerin değiştirilmesine ilişkin usule uyulmamış bulunulmasının bu niteliği bir etkisi olup olmayacağı üzerinde kısaca durulması gerekir.

Anayasa, Yasama Meclisleri İçtüzüklerinin yapılması ve değiştirilmesi için belirli bir yol koymuş değildir. Buna karşılık 27. Ekim.1957 tarihinden önce yürürlükte bulunan ve Millet Meclisi toplantı ve çalışmalarında uygulanagelen Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 232. maddesinde İçtüzüğün değiştirilmesine, bir yahut daha çok maddesinin yürürlükten kaldırılmasına veya buna bir veya daha çok madde eklenmesine ilişkin tekliflerin önce Anayasa Komisyonunda inceleneceği ve sonra kanunların görüşülmesi usulüne göre Mecliste görüşülüp

Esas Sayısı : 1970/4
Karar Sayısı : 1971/10

sonuçlandırılacağı, ancak konu üzerinde tek görüşme yapılacağı ve kararın kanunlar gibi ilâna tabi olmadığı yazılıdır.

İptali istenen kararda yukarıda açıklanan İçtüzük maddesine uyulmamış olmakla birlikte kararın çözdüğü konuların, alınmasındaki ereğin ve gördüğü işin açık ve kesin delaleti karşısında biçim eksikliğinin bu yasama belgesini nitelendirmede etkisi olabileceği düşünülemez. Kararın ve onun dayanaklığını ettiği uygulamaların, yukarıda değinildiği üzere, İçtüzüğün konu ile ilgili hükümlerini değiştirdiğinde kuşku yoktur ve şu durum dahi buna İçtüzük hükmü niteliğini kazandırmaya yeterlidir. Kaldı ki tersine bir görüşün çeşitli İçtüzük konularının tek tek kararlarla hükme bağlanması ve böylece Anayasaya uygunluk denetiminden kaçınılması yolunda bir eğilimi teşvik etmesi her zaman için olasılık içindedir. Anayasada bu nitelikte bir gediğin bulunabileceğini düşünmek ise, Anayasa Koyucunun ereğine aykırı bir tutum olur.

Yukarıdan beri açıklanan nedenlerle dava konusu kararın İçtüzük düzenlemesi niteliğinde bulunduğu; Anayasa Mahkemesi Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüklerinin Anayasaya uygunluğunun denetlenmesinde de görevli ve yetkili olduğundan ve dosyanın eksiki kalmadığından Anayasanın 147.,149. ve 150. ve 44 sayılı kanununun 21.,22.,25. Ve 26. maddelerine uygun olduğu görülen işin esasının incelenmesine 24.3.1970 gününde Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketonoğlu, İhsan Ecemiş ve Ahmet Akar'ın dava konusu kararın İçtüzük niteliğinde olmadığı ve Anayasa Mahkemesinde denetlenemeyeceği yolundaki karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile karar verilmiştir.

IV-Esasın İncelenmesi :

Davanın esasına ilişkin rapor, dava dilekçesi, Anayasaya aykırılığı ileri sürülen İçtüzük hükmü niteliğindeki Millet Meclisi kararı, bu karara ilişkin Tutanak Dergisi; davacının davasına dayanak yaptığı Anayasa maddeleri ve bunlara ilgili gerekçeler ve başka Yasama belgeleri; konu ile ilişkisi bulunan öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Davanın açılmasından sonra Millet Meclisinde, iptali istenen İçtüzük düzenlemesi niteliğindeki kararlar aynı konuda yeni kararlar alındığı anlaşıldığından işin önce dava konusu kararın yürürlükte bulunup bulunmadığı ve elde karara bağlanacak bir dava kalıp kalmadığı yönlerinden incelenmesi gerekecektir.

Millet Meclisi Tutanak Dergisinde yer alan (Dönem 3, Cilt:8, Toplantı:1) 13.7.1970 günlü 126. ve 20.7.1970 günlü 131. birleşimlere ilişkin görüşmelerden anlaşılacağı üzere Adalet Partisindeki çıkarmalar dolayısıyla Yasama Meclislerindeki siyasi parti gruplarının güçleri oranında değişiklik olmuş ve Anayasanın 84. ve 85. maddelerine uyularak yeni düzenlemelere gidilmiştir.

13.7.1970 günlü 126. birleşimde alınan kararda siyasi parti gruplarının kuvvetleri ölçüsü saptanırken – Bütçe ve Plân Komisyonu ile 140,468 ve 378 sayılı Kanunların uygulanması ile ilişkin komisyonlar dışında grupların üye sayılarının toplamı rakkamının oran hesabına esas tutulması ilkesi kabul edilmektedir. Millet Meclisinin 20.7.1970 günlü, 131. birleşiminde kabul edilen karar ise daha önce sayısı 13 ten 14 e çıkarılan Başkanlık Divanı üyeliğinde ondördüncü yerin kâtiplik olarak saptanmasına ilişkindir.

Esas Sayısı : 1970/4
Karar Sayısı : 1971/10

Böylece Millet Meclisinin birer İçtüzük düzenlemesi niteliğinde olan 13.7.1970 ve 20.7.1970 günlü kararlarından özellikle ikinci dava konusu 1.11.1969 günlü Millet Meclisi kararının yerine geçerek bunu 20.7.1970 gününde, yani davanın açılmasından sonra yürürlükten kaldırmış olmaktadır.

Bir iptal davasında dava konusu edilmiş, ancak daha sonra yürürlükten kalkmış kanun ve Türkiye Büyük Millet Meclisi içtüzükleri hükümlerinin Anayasaya uygunluk denetiminin yapılması düşünülemez. Çünkü bilindiği gibi Anayasa Mahkemesinin iptal kararları geriye yürümez ve iptal edilen hükümleri ancak karar tarihinde ve kararda yürürlük için karar tarihinden sonraki bir gün belirlenmişse o tarihte yürürlükten kaldırır. (Anayasa-Madde 152) İşin incelenmesi gününde yürürlükte bulunmayan hükümlerin iptallerine ise tabiatıyla olanak yoktur. Böyle olduğuna göre de bu duruma gelmiş bir davanın esasının incelenmesine ve karara bağlanmasına yer kalmayacağı açıktır.

Bununla birlikte dava konusu edilip de inceleme gününde yürürlükten kalkmış olmaları nedeniyle Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılamayan Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzükleri hükümlerinin veya İçtüzük düzenlemesi niteliğindeki kararların bunların uygulandığı dönemlerde çıkartılmış kanunların Anayasa uygunluk denetimi yapılırken biçim yönünde Anayasaya aykırılık bulunup bulunmadığının araştırılması için ele alınabileceklerinin burada belirtilmesi yerinde olur.

Yukarıda açıklandığı üzere İçtüzük düzenlenmesi niteliğindeki dava konusu karar artık yürürlükte bulunmadığından konusu kalmayan 1970/4 esas sayılı davanın karara bağlanmasına yer yoktur.

Recai Seçkin, Kâni Vrana, Muhittin Gürün ve Şevket Müftügil bu görüşe katılmamışlardır.

V-SONUÇ :

Millet Meclisi Başkanlık Divanının kuruluşuna ilişkin olarak Millet Meclisinin 3. Döneminin birinci toplantı yılının 1.Kasım.1969 günlü 2. birleşiminde alınan karar dava açıldıktan sonra yeni bir Meclis kararı alınmak suretiyle yürürlükten kalktığı için dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına Recai Seçkin, Kâni Vrana, Muhittin Gürün ve Şevket Müftügil'in karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile 26.1.1971 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Hakkı KETENOĞLU	Lütfi ÖMERBAŞ	Celâlettin KURALMEN

Üye	Üye	Üye
Fazıl ULUOCAK	Sait KOÇAK	Avni GİVDA

Üye	Üye	Üye
Muhittin TAYLAN	İhsan ECEMİŞ	Recai SEÇKİN
		Karşıoy eklidir.

Üye	Üye	Üye
Ahmet AKAR	Halit ZARBUN	Kâni VRANA

Üye	Üye	Üye
Muhittin GÜRÜN	Şevket MÜFTÜGİL	Ahmet H.BOYACIOĞLU
Karşıoy eklidir.		

KARŞIOY YAZISI

Dava; Millet Meclisi Başkanlık Divanı kuruluşuna ilişkin 1.11.1969 günlü Millet Meclisi kararının iptal isteminden ibarettir. Başkanlık divanı 13 kişiden kurulur. 1 Başkan, 3 Başkan Vekili, 3 İdari Üye ve 6 Kâtip vardır. Partiler arasındaki uyuşmazlık Başkanlık Divanı üye sayısının tesbitinde değil, bu üyeliklerden hangilerinin hangi partiye ait olacağındandır. İptali istenen karar ile Adalet Partisi 1 Başkanlık, 2 Başkan Vekilliği, 1 İdareci Üyelik ve 2 Kâtiplik olmak üzere 8 yer almış, buna karşılık Cumhuriyet Halk Partisi 1 Başkan Vekilliği, 1 İdareci Üyelik ve 2 Kâtiplik olmak üzere 4 yer ve Milli Güven Partisi de 1 idareci Üyelik almıştır. Davacı bu dağıtımın Anayasa kurallarla bağdaşmadığını ileri sürmektedir.

Gerçekten Anayasanın bu konuya değinen 84 üncü maddesinde: “Meclislerin Başkanlık Divanları o meclisteki siyasi parti gruplarının kuvvetleri ölçüsünde divana katılmalarını sağlayacak şekilde kurulur” denilmekte ve 85 inci maddesinde de : “İçtüzük hükümleri, siyasi parti gruplarının meclislerin bütün faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir” hükmü yer almaktadır. Hal böyle olunca, Başkanlık Divanının kuruluşunda ve üyeliklerin partilere dağıtılmasında çıkacak uyuşmazlıkların çözülmesi için, siyasi parti gruplarının kuvvetleri oranının tesbiti gerekmektedir. Bir partinin meclisteki kuvveti nedir? Kuvvetler arasındaki orantı nasıl hesap edilecektir? Başkanlık Divanı Üyelerinden herbirinin, görevin önemi ve gerektirdiği yansızlık ilkesi de gözetilerek partiler arasındaki paylaşılması

Esas Sayısı : 1970/4
Karar Sayısı : 1971/10

nasıl olacaktır? Bütün bunlar İçtüzükte çözülecek sorunlardır. Ancak şimdi uygulanmakta olan Millet Meclisi İçtüzüğü, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27 Ekim 1957 tarihinden önce yürürlükte olan İçtüzük hükümleridir ve bu İçtüzük yukarıda belirtilen sorunları çözecek herhangi bir açıklık yoktur. Millet Meclisinde siyasi parti gruplarının sayısı, bu gruplarda bulunan üyelerin miktarı her yıl değişebilir. Başkanlık Divanının kuruluşunda ve üyeliklerin paylaşılması konusunda bütün bu değişik durumları kapsayacak ve karşılayacak içtüzük hükümlerinin Anayasa kuralları çerçevesinde düzenlenmesi gereklidir ve her yıl değişik kararlar alınması önlenmelidir. İptal istemine ilişkin meclis kararının alındığı birleşimdeki görüşmelerden anlaşıldığına göre, karara dayanak tutulan düşünce şu olmuştur: Kuvvet oranlarının hesabında iktidar partisi grubunun Meclis içindeki kuvveti değil, diğer partiler karşısındaki kuvveti ayrı ayrı gözetilmelidir. Bunun sonucu olarak iktidar partisi meclisi görüşmelerinin idaresine hakim olmalıdır, birleşimler çoğunlukla iktidar partisine mensup başkan vekillerince yönetilmelidir ve bu nedenle 3 Başkan vekilinden 2 si iktidar partisine ait bulunmalıdır. (Millet Meclis Tutanak Dergisi, 1970, Cilt I, Sahife 11-33).

Bütün bunlar içtüzük niteliğindeki dava konusu karara etki yapan öğelerdir. Bu kararın Anayasanın ön gördüğü kurallara uygun veya aykırı düşüp düşmediğini incelemek, Başkanlık Divanının kurulması ve üyeliklerinin partiler arasındaki dağıtım işleminin Anayasa Mahkemesinin 27.2.1968 günlü ve 1967/6-1968/9 sayılı kararında belirtilen temel ilkelere uygunluğunu denetlemek mahkememizin görevi içine giren bir iştir. Bu denetim yapılmadığı takdirde gelecek yıllarda da Anayasa doğrultusunda olmayan kararlar alınabilir ve bunlar sürekli bir biçimde devam eder. Her yıl alınan kararın bir sonraki yılda alınan başka bir kararla yürürlükten kalktığını kabul ederek davanın esasını incelenmeyecek olursa, mahkememizin bu kararlara dayanak tutulan ortak temel ilkeler üzerindeki denetim olanağı ortadan kalkar ve Anayasa doğrultusunda olup olmadığı denetim dışında kalan uygulama olduğu gibi sürüp gider. Bu nedenlerle davanın esasına girilerek karar verilecek yerde, dava konusu kararın sonradan başka bir kararla yürürlükten kalktığı gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığı sonucuna varmak, Anayasanın Mahkememize verdiği görevin niteliği ile bağdaşamaz. Çoğunluk kararına bu nedenle katılmıyoruz.

Üye
Recai SEÇKİN

Üye
Kâni VRANA

Üye
Şevket MÜFTÜGİL

Üye
Muhittin GÜRÜN